

Inteligencija srednjeg vijeka

Dijana Muškardin, prof.

Srednja škola Mate Blažine Labin

predavanje i radionica, 24. 4. 2024.

Festival znanosti 2024.

Sažetak:

Tijekom srednjeg vijeka u Europi na obrazovanje djece uvelike je utjecao društveni status.

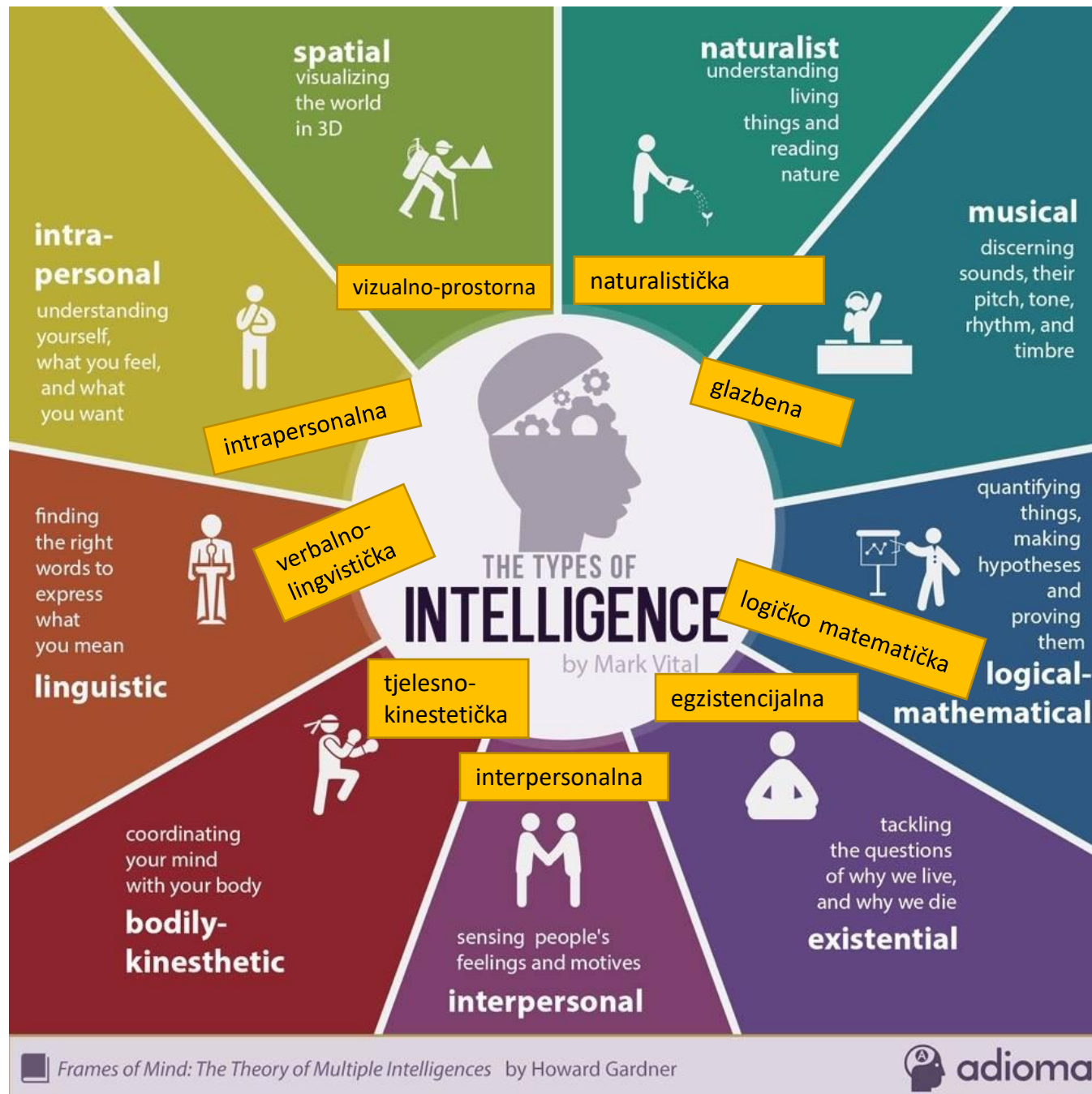
Obrazovanje je prvenstveno bilo dostupno privilegiranoj eliti, dok je većina europskog stanovništva (seljaci i kmetovi) imala ograničen pristup formalnom obrazovanju. U radionici će naglasak biti na srednjovjekovnom obrazovanju koje se temelji na shemi sedam slobodnih umijeća.

Istražit će se prva srednjovjekovna sveučilišta, tko su bili prvi intelektualci, gdje su studirali i na koji način su utjecali na daljnji razvoj znanosti i obrazovanja.

Cilj je radionice i predavanja pokazati primjenu Gardnerove teorije višestrukih inteligencija na satu povijesti.

Učenik će tijekom aktivnosti u radionici realizirati sljedeće **ishode**:

- zaključiti kolika je važnost pismenosti i obrazovanje za život srednjovjekovnih ljudi,
- objasniti koji su se predmeti učili u srednjem vijeku,
- istražiti jedno srednjovjekovno sveučilište,
- opisati s kojim su se problemima nosili srednjovjekovni studenti,
- vrednovati važnost obrazovanja nekad i danas.

Howard Gardner,
- devet vrsta inteligencije

Inteligencija, od lat. *inteligere* =
razumjeti, shvatiti.

Posljedica primjene je omogućavanje i
dopuštanje učenicima otkrivanje i
razvijanje vlastitih sposobnosti i talenata,
te mogućnost usvajaju različitim načinima.

Uspoređi izvore!
Izdvoji podatke koje vezujemo
uz srednjovjekovno
obrazovanje?

“Srednjovjekovno obrazovanje bilo je tapiserija raznolikosti, odražavajući međupovezanost kultura i ideja. Bilo je to vrijeme kada je učenje nadilazilo granice, s razmjenom između Istoka i Zapada koja je dovela do izvanrednih napretka u znanosti, matematici i filozofiji.”

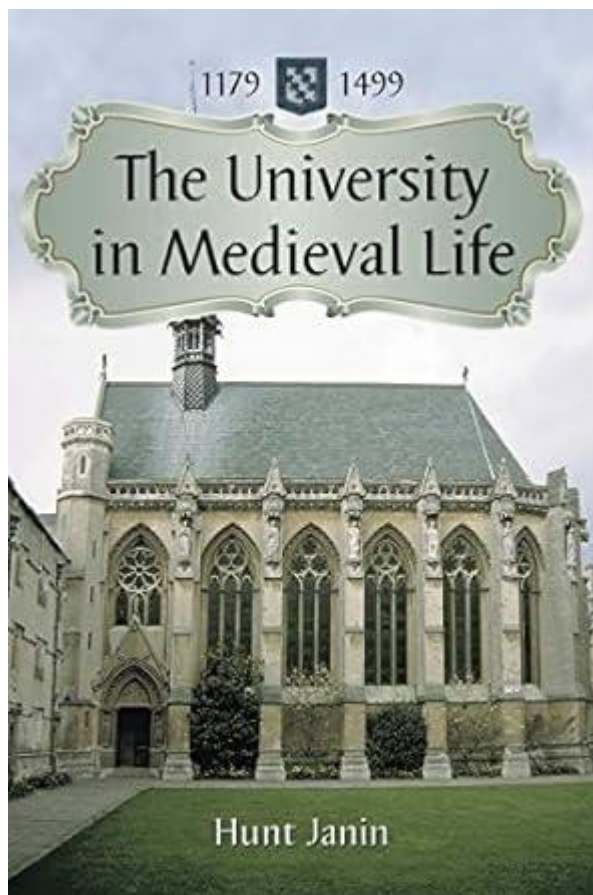
Profesor Robert Hughes, proučavatelj srednjovjekovnih studija.

“Srednji vijek može prizvati slike tame i neznanja, ali ispod površine leži cvjetajući svijet znanja i intelektualnih potraga. Od samostanskih skriptorija koji su čuvali drevne tekstove do pojave sveučilišta, obrazovanje u ovo doba bilo je prosvjetljujuće putovanje koje je oblikovalo tijekom zapadne civilizacije.”

Dr. Emily Turner, povjesničarka i spisateljica.

Izvor: <https://www.medievalchronicles.com/medieval-life/10-surprising-things-about-education-in-the-middle-ages/>

Izvori:

„Studenti u Bologni stvaraju ustave koji su fascinantni. Na primjer, profesor ne smije napustiti grad bez dopuštenja studentskog društva, moraju ostaviti neku vrstu depozita. Hoćete li otići iz Bologne? Pa, onda nam je potrebna svota novca da osiguramo da se vratiš. Profesori ne smiju izostati s nastave, inače će biti kažnjeni od strane studenata, tako da studenti stvarno imaju moć. Studenti također imaju moć zapošljavati i otpuštati profesore.”

O čemu svjedoči ovaj izvor? Je li znanje moćno?

<https://www.youtube.com/watch?v=lrzFesxLonc>

<https://serious-science.org/medieval-universities-10553>

Srednji vijek (5. - 15.st.)

- Vrijeme društvene, kulturne i tehnološke inovacije

Mediaeval Universities

Universities

founded in the 12th century thus : Paris
" " " 13th " " : Padua
" " " 14th " " : Erfurt
" " " 15th " " : Turin

The political divisions on the map are those of about 1500; although some of the universities had become extinct by that time. The figures indicate the date of founding. In Portugal the site of the university alternated between Lisbon and Coimbra till 1537, when it was fixed at the latter place.

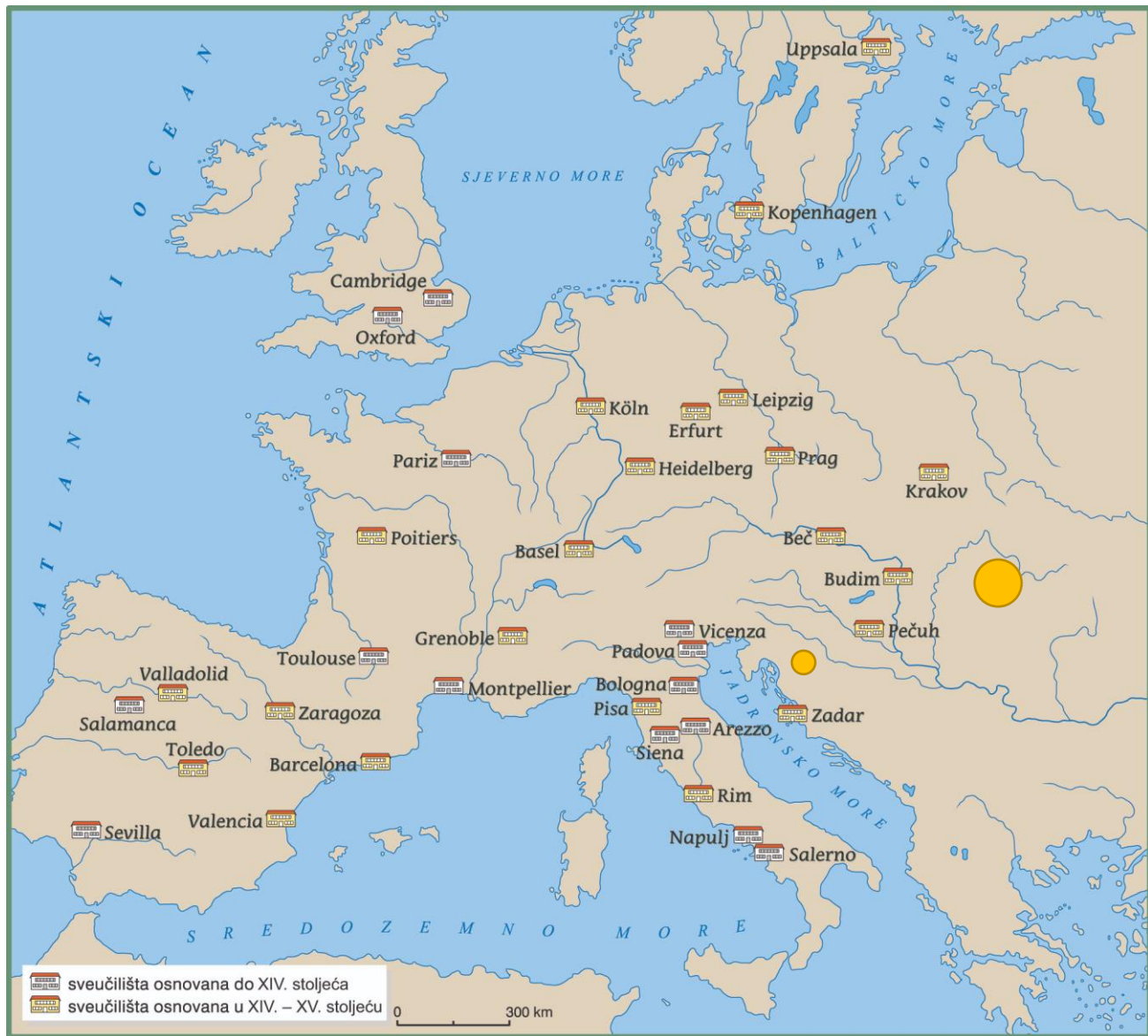
Ar. - Arezzo, Fl. - Florence, Pa. - Padua,
1215? 1346 1222
Pal. - Palatinate, Vic. - Vicenza,
1204

Scale 1: 22 500 000
100 50 0 100 200 300
Miles

Karta srednjovjekovnih sveučilišta

William R. Shepherd: Historical Atlas, New York, Henry Holt and Company, 1923.

Postoje li na području Hrvatske sveučilišta?

Srednjovjekovne škole

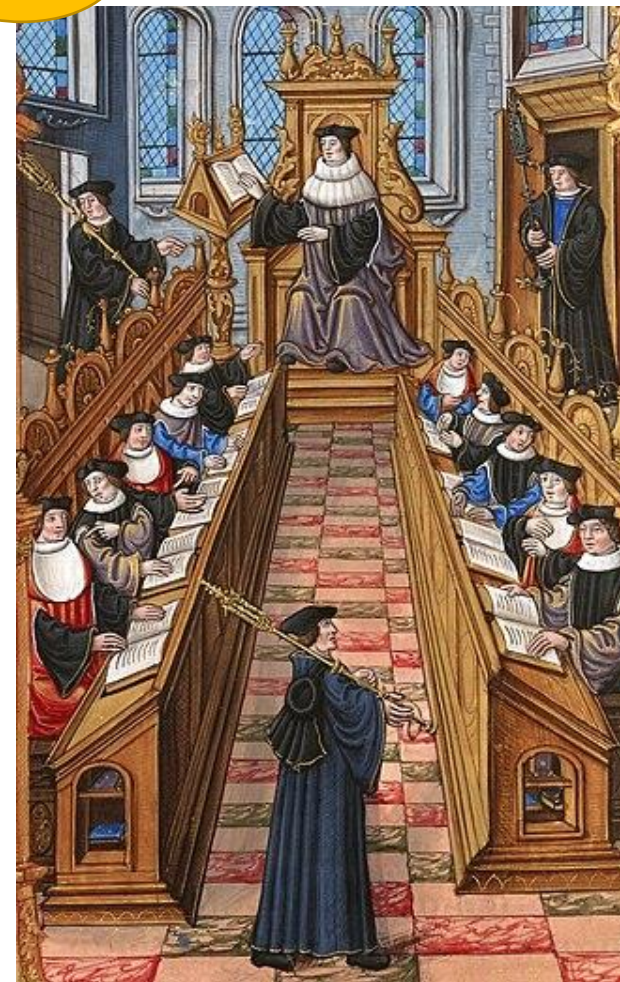
Analiziraj izvore. Što je zajedničko, a što različito tijekom školovanja?

Službenici u Manessa Codexu prijete učenicima palicama(1300. godine)

Sveučilišna klasa, Bologna (1350-ih)

Ilustracija iz rukopisa iz 16. stoljeća, sastanak doktora na Sveučilištu u Parizu

1. Ograničen pristup obrazovanju

Obrazovanje u srednjem vijeku uglavnom je bilo rezervirano za elitu, poput plemića, svećenstva i bogatih trgovaca.

Samostanske i katedralne škole bile su primarna središta učenja, a obrazovanje je bilo usko povezano s crkvom i vjerskim institucijama.

2. Rano učenje kroz naukovanje

Za mnogu djecu u srednjem vijeku obrazovanje je počelo kroz naukovanje, a ne kroz formalno školovanje.

Mladi dječaci i djevojke učili su praktične vještine od mentora ili majstora, poput kovačkog, tkalskog ili stolarskog zanata, kako bi ih pripremili za zanat.

3. Uloga samostana

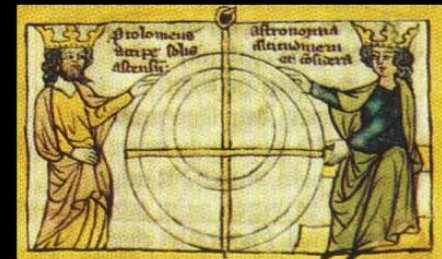
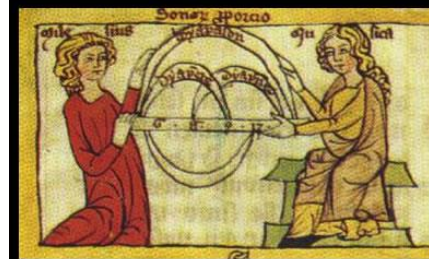
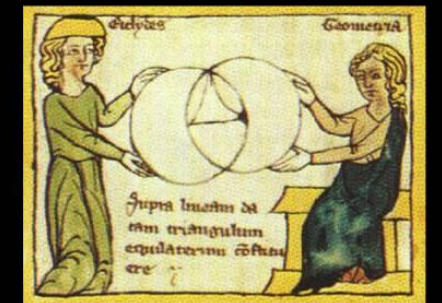
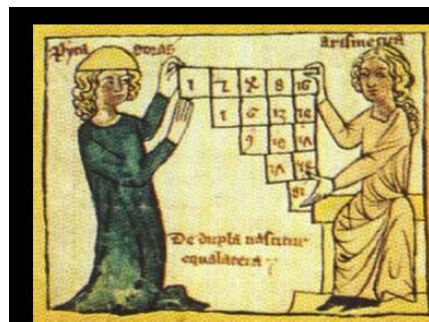
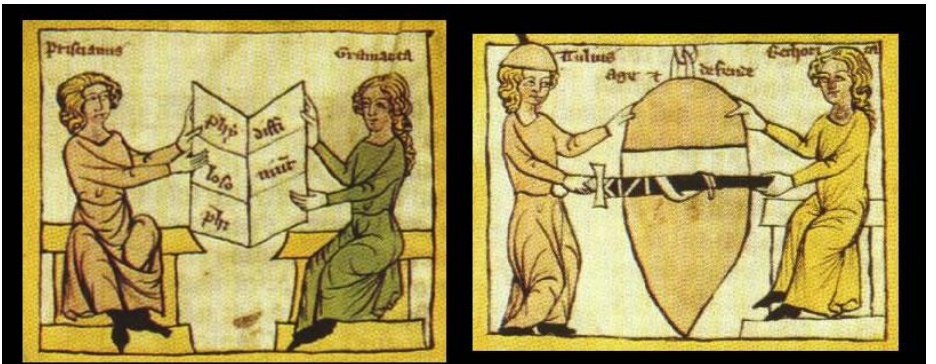

Samostani su odigrali presudnu ulogu u očuvanju znanja u tom razdoblju. Redovnici su bili odgovorni za prepisivanje i očuvanje starih tekstova, uključujući klasična djela iz antičke Grčke i Rima, osiguravajući kontinuitet znanja.

4. Trivium i Quadrivium

Srednjovjekovno obrazovanje bilo je strukturirano oko slobodnih umjetnosti, koje su se sastojale od Triviuma (gramatika, retorika i logika) i Quadriviuma (aritmetika, geometrija, glazba i astronomija).

Ti predmeti činili su temelj visokog obrazovanja i smatrani su ključnim za njegovanje dobro zaokruženog uma.

5. Rast sveučilišta

Prema kasnijem srednjem vijeku, sveučilišta su se počela javljati kao središta visokog obrazovanja.

Sveučilište u Bologni, osnovano 1088. godine, priznato je kao najstarije sveučilište u zapadnom svijetu koje kontinuirano djeluje.

Ostala poznata srednjovjekovna sveučilišta uključuju Oxford, Pariz i Cambridge.

6. Nastavni plan i program Sveučilišta

Skolastika (11. i 15. st.)

Tome Akvinskog Summa theologiae [Suma teologije]

Srednjovjekovni sveučilišni nastavni programi bili su pod jakim utjecajem skolastičke metode, koja je nastojala pomiriti vjeru s razumom i promicati kritičko mišljenje.

Teologija je bila dominantan predmet, ali su se podučavale i druge discipline poput prava, medicine i filozofije.

Skolastička metoda naučavanja temeljila se na tome da je nastavni učitelj čitao i komentirao tekst, a pojedina pitanja su se raspravljala.

7. Uloga žena u obrazovanju

Iako ograničene, neke mogućnosti obrazovanja ipak su postojale za žene u srednjem vijeku.

Bogate plemkinje mogle su dobiti privatnu poduku, a neki su samostani nudili osnovno obrazovanje za djevojčice, usredotočeno na vjersku pouku i osnovnu pismenost.

8. Korištenje iluminiranih rukopisa

Prije izuma tiskarskog stroja, knjige su pisari mukotrpno ispisivali rukom.

Iluminirani rukopisi, ukrašeni složenim ilustracijama i zlatnim listićima, bili su visoko cijenjeni zbog svoje estetske ljepote i vjerskog značaja.

9. Usmena predaja i pripovijedanje

- U ruralnim područjima obrazovanje se često oslanjalo na usmenu tradiciju i pripovijedanje.
- Vješti bardovi i trubaduri prenosili bi povijest, folklor i legende kroz zadivljujuće izvedbe, osiguravajući prijenos znanja kroz generacije.

10. Utjecaj križarskih ratova i trgovine

Križarski ratovi i širenje trgovačkih putova olakšali su kulturnu razmjenu između Europe i Bliskog istoka.

Ova međukulturna interakcija donijela je nove ideje, znanstvena saznanja i znanstvena djela u srednjovjekovnu Europu, obogaćujući obrazovno okruženje.

Herman Dalmatin

Brojni su primjeri pisama kući sa zahtjevima za potporu, uz nekoliko odgovora u kojima roditelji šalju novac uz upozorenje da ga ne troše prebrzo.

Što saznajemo iz izvora?

- Možda najbolji primjer srednjovjekovnog studenta koji od roditelja traži novac dolazi od francuskog pisca **Eustachea Deschamps** (1346.-1406.). U mladosti je pohađao Sveučilište u Orleansu prije nego što je otišao raditi za francuskog kralja. Godine 1400. napisao je ovo izmišljeno pismo jednog učenika svome ocu:

Dobro voljeni oče, nemam ni novčića, niti mogu dobiti bilo kakvu uštedu preko tebe, jer su sve stvari na Sveučilištu tako skupe, niti mogu proučavati svoj Kodeks ili moj Digest [ovo su pravni tekstovi], za njihove listove [stranice] imaju padajuću bolest. Štoviše, dugujem deset kruna župniku, a ne mogu pronaći čovjeka da mi ih posudi. Molim vas pozdrave i novac.

Studentu su potrebne mnoge stvari ako ovdje želi profitirati; njegov otac i njegova rodbina moraju ga slobodno opskrbljivati kako ne bi bio prisiljen založiti svoju knjigu, već bi imao spreman novac u svojoj torbici, s haljinama i krznom i pristojnom odjećom; ili će biti proklet zbog prosjaka; stoga, da me ljudi ne smatraju za zvijer, tražim od vas pozdrave i novac.

Vina su skupa, kao i hosteli i druge dobre stvari; Dužan sam u svakoj ulici i teško se oslobađam takvih zamki. Dragi oče, udostojite se pomoći mi! Bojim se biti ekskomuniciran; već sam citiran, a nema ni suhe kosti u mojoj smočnici. Ako ne mogu pronaći novac prije ovog blagdana Uskrsa, vrata crkve će mi se zatvoriti pred nosom; stoga usliši moju molbu. Molim vas pozdrave i novac.

Dragi oče, da bih ublažio svoje dugove prema krčmi, kod pekara, kod profesora i šikara, i da bih platio svoju pretplatu pralji i brijaču, tražim od tebe pozdrave i novac.

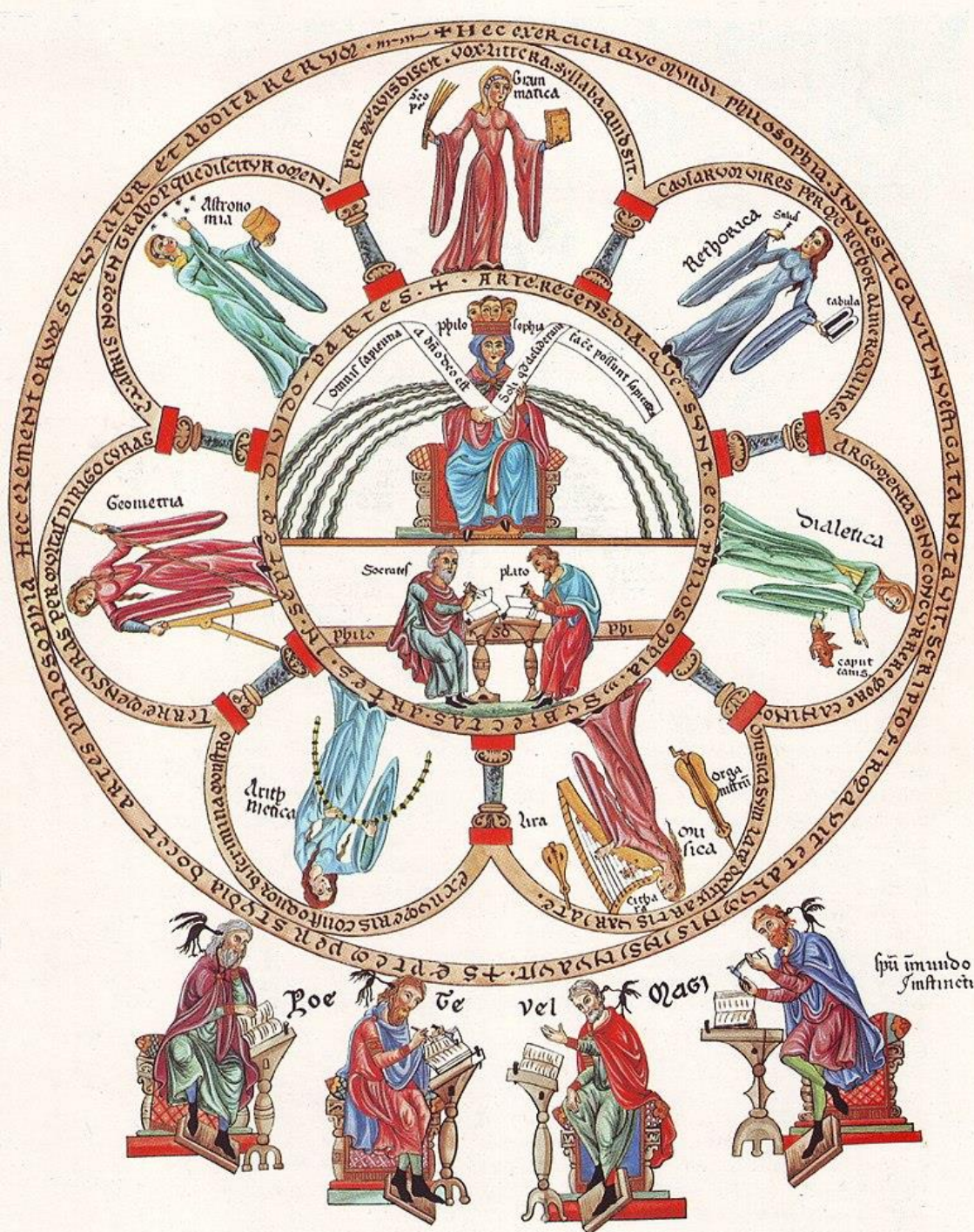
Charles H. Haskins. *The Life of Medieval Students as Illustrated by their Letters. The American Historical Review, Vol. 3:2 (1898)*

Philosophia et septem artes liberales

- Iz Hortus deliciarum Herrada od Landsberga (12. stoljeće)

- Radni listić!

Aktivnost 2.: Istraži koji predmeti postoje u srednjovjekovnom školovanju. Kakvo funkcionira obrazovanje u srednjem vijeku.

Aktivnost 4.

Zadatak:

Zamislite da ste student u srednjem vijeku. Odaberite jedno sveučilište gdje biste voljeli studirati. Navedite što studirate? Koje predmete imate? Kako vam je? Tko je još završio ovaj studij? Što ste postali nakon studija?

Kapela Sorbonne